

Nataliia Danik
*Candidate of Economic Sciences, Docent,
Head of the Department of Finance and Accounting
Admiral Makarov National University of Shipbuilding*

Данік Н.В.
*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів і бухгалтерського обліку
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-639-3-14>

MANAGEMENT OF INNOVATIVE FINANCIAL INSTRUMENTS IN THE CONTEXT OF ECONOMIC TRANSFORMATIONS

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ФІНАНСОВИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Трансформація економічної системи України у 2022–2025 рр. змінила як структуру попиту на капітал, так і пропозицію фінансових рішень. Паралельно з військовими ризиками і фрагментацією ринків капіталу відбувається інтенсивне впровадження регуляторних інновацій, цифрових сервісів та інструментів ризик-менеджменту, які мають зменшити вартість капіталу, відновити інвестиційну активність і забезпечити довгу гривню.

У тіні «великої трійки» (державні облигації, відкритий банкінг, страхування ризиків) розвиваються сегменти, що традиційно вважаються нішевими, але у сучасних умовах здатні виконувати системні функції [1].

По-перше, це зелені й перехідні інструменти – цільові кредити, sustainability-linked loans та облигації з КРІ-ковенантами, які прив'язують ставку до показників енергоефективності й декарбонізації. Попит на них зростатиме через вимоги доступу до міжнародних ланцюгів постачання та очікувану інтеграцію у «зелені» ринки ЄС.

По-друге, краудфандинг та платформи спільного інвестування в МСП: комбіновані моделі debt-/revenue-based financing, що надають гнучкий капітал підприємствам реального сектору із прозорою unit-економікою.

По-третє, факторинг і форфейтинг з державно-гарантійними компонентами – передусім в оборонній і критичній інфраструктурі, де важливо швидко монетизувати дебіторку та рознести ризики ланцюга поставок між банками, страховиками і спеціалізованими фондами.

Варто підкреслити, що регуляторна рамка для цих рішень стрімко оновлюється: Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку у

2024 р. сфокусувалася на гармонізації з правом ЄС, розвитку товарних організованих ринків, корпоративного управління та інфраструктури клірингу. Ці зміни не лише «перекладають» євроінтеграційні вимоги на мову національного ринку, а й відкривають можливості для похідних інструментів хеджування, сек'юритизації та покращення захисту міноритаріїв – необхідних для приходу «довгих» грошей.

Макрофінансова рамка трансформації доповнюється кількома міждержавними та наднаціональними програмами, які, хоч і не є ринковими інструментами у вузькому сенсі, проте створюють «якірні» умови попиту на інноваційні продукти [2].

З боку пропозиції інновацій ключовим драйвером лишається фінтех-екосистема, яка, попри війну, зберігає високий рівень R&D та експорту IT-послуг і водночас нарощує рішення для внутрішнього ринку: миттєві платежі, цифрову ідентифікацію, антифрод-модулі, smart-колекшн, альтернативний скоринг, інвестиційні «супер-додатки» для роздрібних інвесторів. Українські профільні огляди 2024 р. засвідчують зрілість ринку, а НБУ у своїй стратегії до 2025 року прямо вказує на пріоритети: відкриті API, кіберстійкість, embedded finance та розвиток non-bank lending під наглядом регулятора. Це зменшує бар'єри входу для нових інструментів (від токенизації прав вимоги до мікроінвестицій в ОВДП через мобільні застосунки) і підвищує ефективність трансмісії монетарної політики.

На перетині державного і приватного секторів формується новий клас гібридних інструментів відбудови: гарантійні покриття для кредитів МСП, портфельні гарантії під інвестиційні проекти, схеми blended finance, де кошти донорів і МФО «розмивають» ризики для приватних інвесторів. Воєнне страхування перевезень – яскравий приклад того, як гарантії МФО залучають глобальний перестраховий капітал і відновлюють ланцюги поставок; аналогічні логіки можуть масштабуватися на будівництво, енергетику та АПК, коли з'явиться достатня аналітика збитковості й карти ризиків.

На цьому тлі доречно говорити про дорожню карту інструментів, що можуть масштабуватися вже у 2025–2027 рр.

По-перше, роздрібні інвестиції: «облігації відбудови» з прозорою прив'язкою коштів до проектів, гнучкі купонні структури під інфляційні очікування й податкові стимули для довгострокового тримання.

По-друге, публічні муніципальні інструменти: муні-облігації з частковими держгарантіями та ESG-ковенантами для фінансування теплодернізації, водних мереж, смарт-транспортів.

По-третє, структуровані продукти для МСП: сек'юритизація портфелів факторингу/лізингу із субординованими траншами від МФО (first-loss), що знижує ризик для приватних старших траншів.

По-четверте, страхові й перестрахові рішення: розширення воєнних покриттів від транспорту до нерухомих активів і будівельних ризиків, створення національного пулу з міжнародним ретроцесіонуванням.

По-п'яте, відкритий банкінг і дані: кредитні конвеєри для МСП з використанням API-доступу до рахунків, податкових та митних даних (за згодою), що здешевлює скоринг і відкриває дорогу кредитам під оборотний капітал і інвойс-фінансуванням за ринковими ставками.

По-шосте, ринки деривативів на енергоносії й агропродукцію: локальні хедж-інструменти для фермерів та промисловості, які скорочують премію за ризик у кредитуванні реального сектору.

Аргументи на користь цієї траєкторії спираються на три спостереження.

Перше – інституційна стійкість фінсистеми: НБУ у 2024 р. стабілізував монетарну трансмісію, забезпечив безперервність платежів і зміцнив макропруденційні підходи – без цього інноваційні інструменти не отримали б довіри.

Друге – регуляторна конвергенція з ЄС: НКЦПФР прискорює оновлення законодавства щодо ринків капіталу і корпоративного управління, що є базовою умовою для приходу інституційних інвесторів і запуску складніших інструментів.

Третє – поява «інфраструктури довіри» у страхуванні воєнних ризиків і логістиці, що різко зменшує транзакційні витрати для експортерів і емітентів у реальному секторі. Сукупно ці фактори переводять фінансові інновації з «пілотів» у масштабовані продуктові лінійки [3, с. 68].

Нарешті, важливо зауважити, що трансформація фінансових інструментів не є самоціллю: вона має працювати на структурну перебудову економіки – енергетичну модернізацію, індустріалізацію з високою доданою вартістю, інтеграцію до європейських ланцюгів постачання, підвищення продуктивності МСП та інклюзивність фінансових послуг.

У підсумку інноваційні фінансові інструменти перестають бути «екзотикою» і стають буденною інфраструктурою відбудови та зростання – з прозорою ціною ризику, якісними даними та захистом інвестора як нормою, а не винятком.

Література:

1. Писаренко Н. В., Камінська Т. Г., Ткаченко Я. С., Буткевич О. В., Кобзиста О. О. Інноваційні фінансові інструменти та технології: трансформація банківської системи, інвестиційного та фондового ринків. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16810629>
2. Свистун А., Генкельман, Є., & Скороход, І. Оцінка впливу інноваційних фінансових інструментів на економічний розвиток України. *Економіка та суспільство*. 2025. № 72. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-116>
3. Kondrat Oleksandr, Krykunenko Kateryna. 25.03.2024. Analysis of innovative financial instruments in modern Ukrainian scientific literature. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2024. № 2. P. 65–70. DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-2-11>